

## Toimenpidesuunnitelma koulukiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi ja vähentämiseksi

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta 13.12.2018 § 69

Toimenpidesuunnitelma koulukiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi ja vähentämiseksi sekä työrauhan ylläpitämiseksi

KiVa Koulu on Turun yliopistossa kehitetty kiusaamisen vastainen toimenpideohjelma. Tutkimuksissa on todettu KiVan olevan yksi tehokkaimmin kiu-saamista ehkäisevistä ohjelmista. Kiva Koulu tilannekartoituskysely on keskeinen väline arvioitaessa toimintaohjelman vaikuttavuutta ikäluokka- ja koulutasolla.

Kärkölän koulutoimen osalta vuosiluokat 1-6 ovat osallistuneet toimintaohjelmaan yhtäjaksoisesti lukuvuodesta 2008-2009 alkaen. Vastaavasti vuosiluokat 7 - 9 osallistuivat toimintaan lukuvuonna 2009-2010 ja uudelleen lukuvuodesta 2015-2016 alkaen.

Koulutoimessamme toimintaohjelmaan osallistumisen vaikutukset ovat olleet positiivisia koulukiusaamisen ennaltaehkäisemisen ja vähenemisen kannalta useiden lukuvuosien ajan. Tilannekartoitukseen perustuvat tiedot kiusattujen osuudesta luokka-asteen oppilaista ovat olleet keskimäärin alle valtakunnallisen keskiarvon. Lukuvuosi 2017 - 2018 teki tähän kehitykseen poikkeuksen. Kielteisen muutoksen jälkeen käynnistettiin välittömät toimenpiteet tilanteen korjaamiseksi. Lukuvuoden keskeiseksi teemaksi nostettiin koulukiusaamisen ennaltaehkäisy ja vähentäminen sekä työrauhan ylläpitäminen. Koko opetushenkilöstö on saanut täydennyskoulutusta asiakokonaisuuteen liittyen KiVa Koulu-organisaation kouluttajien toimesta syyslukukauden aikana. Asiaan liittyvä toimenpidesuunnitelma on laadittu opetushenkilöstön KiVa Koulu ja työrauha -tiimien (2) toimesta. Asiaa on käsitelty myös koulun opetushenkilöstön kokouksissa ja pedagogisissa suunnittelutiimeissä sekä oppilaiden edustuksellisen lapsiparlamentin valiokunnissa. Toimenpidesuunnitelma koulukiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi ja vähentämiseksi sekä työrauhan ylläpitämiseksi on liitteenä nro 69/2018.

Valmistelija rehtori-sivistysjohtaja

Esittelijä rehtori-sivistysjohtaja

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta merkitsee edellä kuvatut toimenpiteet sekä toimenpidesuunnitelman tietoonsa saatetuksi.

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin muutoksitta.

Muutoksenhaku Muutoksenhakukielto

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta 28.11.2019 § 63

KivaKoulu -tilannekartoituksen 2019 ja THL:n kouluterveyskyselyn 2019 tulokset

KiVa Koulu® on Turun yliopistossa kehitetty kiusaamisen vastainen toimenpideohjelma. Se on Suomen lisäksi käytössä useassa muussakin maassa. Tutkimuksissa on todettu KiVan olevan yksi tehokkaimmin kiusaamista ehkäisevistä ohjelmista. KiVa Koulu tilannekartoituskysely on keskeinen väline arvioitaessa toimintaohjelman vaikuttavuutta ikäluokka- ja koulutasolla. KiVa Koulu -ohjelmaa on kehitetty syksystä 2007 lähtien. Tällä hetkellä toimintaohjelma on käytössä yli 900 koulussa.

Kärkölen koulutoimen osalta vuosiluokat 1 - 6 ovat osallistuneet toimintaohjelmaan yhtäjaksoisesti lukuvuodesta 2008 - 2009 alkaen. Vastaavasti vuosiluokat 7-9 osallistuiivat toimintaan lukuvuonna 2009 - 2010 ja uudelleen lukuvuodesta 2015 - 2016 alkaen. Kärkölen Yhtenäiskoulua koskeva tilannekartoituskyselyn palaute on liitteenä nro 63/2019.

Vertailtaessa vuoden 2018 tuloksia vuoden 2019 tuloksiin, voidaan koulutasolla keskeisen mittarin, osuuden oppilaista, jotka ovat joutuneet kiusatuksi koulussa kaksi tai kolme kertaa kuukaudessa tai useammin pudonneen 16 prosentista 11 prosenttiin. Vastaavasti internetin kautta kiusatuksi joutuneiden määrä on hieman kasvanut 5% / 6 %. Psykkistä seksuaalisen häirintää kokeneiden määrä on vähentynyt 7-9-luokkalaisten keskuudessa 12,5 % / 6 % ja fyysistä seksuaalista häirintää kokeneiden määrä on vähentynyt 10 % / 2 %.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kahden vuoden välein toteuttama koulu-terveyskysely tuottaa monipuolista ja luotettavaa, maakunnallista ja kuntakoh-taista seurantatietoa eri-ikäisten lasten ja nuorten hyvinvoinnista, terveydestä, koulunkäynnistä ja opiskelusta, osallisuudesta sekä avun saamisesta ja palvelu-jen tarpeisiin vastaavuudesta. Kyselyyn osallistuvat perusopetuksen vuosiluok-karyhmien 4 - 5 ja 8 - 9 oppilaat. Kuntakohtaiset tulokset ovat liitteinä nro 63a/2019 ja 63b/2019.

Seuraavassa yksittäisiä vertailulukuja vuosien 2017 ja 2019 kyselyjen tuloksista:

#### 4-5-luokkalaiset:

- Kokee terveydentilansa keskinertaiseksi tai huonoksi: 2017: 15,1 % /2019: 22,5 %
- Vähintään tunnin päivässä liikkuvat 50,0 %/29,9 %
- Käyttänyt jotain tupakkatuotetta vähintään kerran: 11,6 %/13,0 %
- Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa: 4,5 %/11,7 %
- (vrt. Kivakoulu 1-6 lk:t: 13 %)
- Ei yhtään hyvää kaveria 0 %/2,6 %

#### 8-9-luokkalaiset:

- Kokee terveydentilansa keskinertaiseksi tai huonoksi: 2017: 17,7 % /2019: 26,8 %
- Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus: 7,7 %/25 %
- Tupakoi päivittäin: 7,6 %/12,7 %
- Tosi humalassa väh. kerran kuukaudessa: 14,1 %/18,2 %
- Ei yhtään läheistä ystävää: 7,6 %/19,3 %

- Opettajat eivät rohkaise mielipiteen ilmaisuun oppitunnilla: 28,9 %/49,1 %
- Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa: 2,6 %/13,2 %
- Kokenut seksuaalista häirintää koulussa vuoden aikana: 2,6%/16 % (Kiva koulu: 11,5 %)
- Kokenut seksuaalista väkivaltaa vuoden aikana: ei tietoa/18,9 % (Kivakoulu: 2,5 %)
- Koulukiusattuna väh. kerran viikossa 2,5 %/10,3 % (KivaKoulu 9 %)

Kyselyjen tuloksia on analysoitu kunnan hyvinvointityöryhmässä, laajasti koulun moniammatillisessa oppilashuoltoryhmässä sekä maakunnallisessa Lape-yhteistyöryhmässä. Seuraavassa vaiheessa koulun oppilashuoltoryhmässä, kuntakohtainen Lape-ryhmässä sekä kärköläisten lasten, nuorten ja perheiden parissa työskentelevien yhteistyöryhmässä suunnitellaan toimenpiteitä, jolla pyritään edistämään lasten ja nuorten hyvinvointia ja terveyttä. Toimenpidesuunnitelmassa hyödynnetään mm. käytössä olevaa KivaKoulu -toimintaohjelmaa sekä Paras Koulu- ja HuumMa-hankkeita.

Valmistelija	sivistysjohtaja
Sivistysjohtaja	Sivistys- ja hyvinvointilautakunta merkitsee esitetyt tulokset tietoonsa saatetuiksi.
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin muutoksitta.
Muutoksenhaku	Muutoksenhakukielto

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta 17.06.2021 § 66  
388/12.00.01/2021

Valmistelija sivistysjohtaja petri.kakonen@karkola.fi puh. 044-770 2130

Liitteenä olevista asiakirjoista todentuu, että Kärkölässä koulukiusaamista on ollut oppilaskyselyjen pitkänaikavälin tuloksien perusteella keskimäärin enemmän kuin sitä on todennettu olevan valtakunnallisesti. Vuoden 2021 KivaKoulun tilannekartoituksen tulokset eivät tee siihen poikkeusta. Tilastollisesti tunnistetaan suuria vuosittaisia prosentuaalisia vaihteluja kiusaamisluvuissa ikäluokkien pieneen oppilasmäärään liittyen. Kunnassamme ikäluokakohtaisesti 4-5 oppilaan kiusatuksi tuleminen nostaa tuloksen yli valtakunnallisen keskiarvon. Käytännössä usein 1 tai 2 epäasiallisesti ikätovereitaan kohtaan käyttäytyvä lapsi tai nuori pystyy kiusaamaan niin montaa, että valtakunnallinen keskiarvo ylittyy.

Asiakirjat todentavat, että koulu on organisaationa tehnyt useiden vuosien ajan systeemistä ja suunnitelmallista työtä kiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi ja vähentämiseksi. Koulun opetushenkilöstön, oppilashuoltohenkilöstön (koulupsykologi, koulukuraattori ja kouluterveydenhoitaja) ja oheiskasvattajahenkilöstön (koulunuorisotyö, srk:n nuorisotyö) resurssit ja osaaminen kestävät määrällisesti ja

valmistelijan näkemykseen perustuen myös laadullisesti vertailun maakunnallisessa tarkastelussa kaikkien osa-alueiden osalta. Opetusryhmien keskimääräinen koko on suhteellinen alhainen, oppilaskohtainen tuntikehys on suhteellisen korkea ja tukikehys hyvällä tasolla. Edellä mainittujen koulun aikuisten riittävälle huomiolle oppilaiden tukemiseen ja kasvuun ohjaamiseen on luotu edellytykset. Kodin ja koulun väliselle vuoropuhelulle on hyvät toimintaedellytykset koulun aikuisten osalta. Yhteistyöhön liittyvät velvoitteet on kuvattu keskeisesti oppilashuoltosuunnitelmassa ja opetushenkilöstön toimintaohjeessa. Kiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi Kärkölä on toteuttanut vuosien ajan ennen oppilaan koulupäivän ensimmäisen oppitunnin alkamista koulukuljetusoppilaiden valvonnan. Palvelun toteuttamiseen ei ole lakisääteistä velvoitetta.

Isossa kuvassa kiusaamiseen liittyvä dynamiikka on huomattavasti peruskoulun toimintaympäristöä laajempi kokonaisuus. Laajasti lapsen ja nuoren kasvu ympäristöön sekä vanhemmuuteen liittyvä kokonaisuus. Mitkä ovat lapsen tai nuoren kasvuun epätoivotulla tavalla vaikuttavat tekijät, joiden vaikutuksesta lapsi tai nuori pyrkii alistamaan ympärillään olevista henkilöistä sellaisia, joiden hän kokee olevan puolustuskyvyttömiä hänen hyökkäyksiään vastaan? Miten lapselle tai nuorelle kehittyy halu alistaa sellaisia, jotka eivät ole oppineet riittävästi puolustamaan itseään? Alistamisen eli kiusaamisen kohteena voi olla ikätoveri tai vaikka 30-vuotias kehitysvammainen aikuinen henkilö. Liitteenä olevassa Me-säätiön ”Syrjäytymisen dynamiikka” -tutkimuksessa mainittu vanhempien alhainen koulutustausta, huono-osaisuus sekä kodin asenneilmapiiri ovat valtaosaltaan selittäviä tekijöitä lapsen sosiaalisille ongelmille ja käytöshäiriöille (sis. myös koulukiusaamisen). Heikoimmassa asemassa ovat ne lapset ja nuoret, jotka rakentavat elämänsä olosuhteissa, joissa vanhempia koskevat syrjäytymisriskit ovat kasaantuneet ja kodin asenneilmapiiri on kielteinen yksilön vastuita ja velvoitteita kohtaan. Näiden lasten ja nuorten kasvuolosuhteisiin peruskoulu pystyy vaikuttamaan marginaalisesti. Se pystyy pääasiallisesti edistämään ja ohjaamaan lapsen kasvua toivottuun suuntaan vain koulun toiminta-ajan puitteissa kannustamalla, ohjaamalla ja valvomalla sekä käymällä huoltajien kanssa tiivistä vuoropuhelua.

Tulevan lukuvuoden osalta vanhemmuuden ja kasvattamisen työkaluja pyritään lisäämään kaikille kasvattajille ja kasvatuksen ammattilaisille suunnatulla lastenpsykiatri Jari Sinkkosen puhe- ja vuorovaikutustilaisuudella vanhemmuudesta ja kasvattamisesta 12.10. Kärkölä on mukana ”Perusopetukseen sitouttavan kouluyhteistyön kehittämisen alueellinen pilotointi Päijät-Hämeessä vuosien 2021-2023 aikana”-hankkeessa, jolla pyritään erityisesti tehostamaan kodin ja koulun välistä vuoropuhelua ja yhteistyötä. Koulussa jatketaan asiakirjoissa esitettyjä toimintatapoja koulukiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi ja vähentämiseksi sekä työrauhan ylläpitämiseksi oppitunneilla. Koulun esimiesten arvioitavaksi jää, että onko syksyllä 2018 koko opetushenkilöstölle toteutettu KivaKoulu-toiminnan koulutus valtakunnallisen KivaKoulu-organisaation kouluttajien taholta tarpeellista uusia syyslukukauden 2021 aikana.

Päätösehdotus	Sivistys- ja hyvinvointilautakunta merkitsee tietoonsa saatetuksi pykälätekstissä ja liitteinä esitetyn asiakokonaisuuden ja tekee siihen mahdolliset täydennykset.
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin muutoksitta.
Muutoksenhaku	Muutoksenhakukielto